

Inteligentny rozwój a przemiany sektorowe w europejskiej przestrzeni regionalnej – metody pomiaru

Cel naukowy projektu obejmuje warstw metodologiczną i poznawczą.

Celem metodologicznym jest opracowanie zintegrowanego podejścia badawczego, opartego na metodach wielowymiarowej analizy danych oraz współczesnej ekonometrii, pozwalającego na określenie zależności między rozwojem inteligentnym (i jego filarami tj. inteligentną specjalizacją, innowacyjnością i kreatywnością) a przemianami strukturalnymi w ujęciu sektorowym zachodzącymi na szczeblu regionalnym oraz zależnościami między skalami przemian strukturalnych a rozwojem gospodarczym i oceną wpływu usług opartych na wiedzy na wzrost gospodarczy w oparciu o teorię rozwoju regionalnego, w tym teorię wzrostu gospodarczego Kuznetza i teorię trzech sektorów.

Cel ten obejmuje następujące **cele szczegółowe**:

1. Opracowanie koncepcji pomiaru wykorzystującej miary podobieństwa struktur i klasyfikacji dynamicznej do oceny skali i kierunku przemian struktury sektorowej gospodarek regionów (ilustrowanej m.in. rozmiarami zatrudnienia) umożliwiającej zidentyfikowanie wspólnych lub uniwersalnych wzorców transpozycji regionalnych struktur sektorowych.
2. Weryfikacja koncepcji inteligentnego rozwoju w świetle wybranych teorii rozwoju regionalnego (szczególnie z aspektem sektorowym) oraz zidentyfikowanie wspólnych lub uniwersalnych wzorców rozwoju.
3. Weryfikacja skali zidentyfikowanych sektorowych przemian strukturalnych w europejskiej przestrzeni regionalnej w świetle teorii trzech sektorów (i jej współczesnych modyfikacji).
4. Określenie wskaźnika inteligentnego rozwoju oraz subwskaźników wynikających z podejścia filarowego (w tym innowacyjności regionalnej) i badanie zależności między tymi wskaźnikami a przemianami strukturalnymi w ujęciu sektorowym zachodzącymi na szczeblu regionalnym oraz zależnościami między skalami przemian strukturalnych a rozwojem gospodarczym, w tym oceną wpływu usług opartych na wiedzy na wzrost gospodarczy.

Cel poznawczy to poszukiwanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Czy istnieje zależność między poziomem inteligentnego rozwoju (w tym również jego zidentyfikowanymi filarami, jak np. innowacyjność) a sektorowymi przemianami strukturalnymi (skala i kierunek) w przestrzeni regionalnej UE i jaka jest siła wzajemnych interakcji?
2. Czy istnieje zależność między rodzajem sektorowej struktury a skalą przemian strukturalnych w europejskiej przestrzeni regionalnej i jaki jest kierunek oddziaływania rodzaju struktury na skalę przemian?
3. Czy możliwe jest zidentyfikowanie wspólnych lub uniwersalnych wzorców przekształceń strukturalnych i odchylenie od tych wzorców, w tym reorientacji struktur?
4. W jakim stopniu sektorowe przemiany strukturalne przyczyniają się do wzrostu gospodarczego w unijnych regionach szczebla NUTS 2?
5. W jakim stopniu sektor usług (sekcje wyspecjalizowanych usług) wpływa na wzrost gospodarczy w regionach UE?
6. Czy teorie sektorowe (w tym teoria trzech sektorów) znajdują potwierdzenie w europejskiej przestrzeni regionalnej?

Hipotezy badawcze:

1. Rozwój inteligentny i sektorowe przemiany strukturalne (ich skala i kierunek) na poziomie regionalnym są ze sobą zintegrowane – stopień i siła zależności wynika z poziomu inteligentnego rozwoju, a skala strukturalnych zmian jest silnie związana z bazowym układem struktury oraz przyjmuje odmienne tempo zmian w określonych grupach wydzielonych według kryteriów związanych m.in. z chronologią integracji.
2. Narzędzia wielowymiarowej analizy danych oraz metody ekonometryczne, w tym metody klasyfikacji, modele ekonometryczne i aparat ekonometrii przestrzennej są skutecznymi narzędziami umożliwiającymi:
 - dynamiczną taksonomię regionów UE szczebla NUTS 2 z uwagi na różne kryteria związane z inteligentnym rozwojem,
 - dynamiczną taksonomię europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na sektorowe przemiany strukturalne w wybranych aspektach gospodarowania,
 - identyfikację zależności między rozwojem inteligentnym a skalą i kierunkiem przemian sektorowych struktur gospodarczych w wymiarze regionalnym i siły oddziaływania,
 - zintegrowaną typologię dynamicznej uwzględniającą tak inteligentny rozwój i jego filary, jak i przemiany strukturalne w ujęciu sektorowym,
 - ocenę, czy zmiany strukturalne, szczególnie zaś ku sekcjom innowacyjnym są źródłem wzrostu gospodarczego.

Przesłanki podjęcia problemu badawczego

Winięcki [2013] zwraca uwagę i w ocenach sektorowych zmian strukturalnych istnieją niedostatki teorii i problemy z bazą empiryczną, wskazując, że w różnych pracach naukowych kreśli się – we wstępie do bardziej szczegółowych rozwiązań – model przemian strukturalnych, charakteryzujący się zmianami udziału trzech głównych sektorów gospodarki: trwale malejącego udziału sektora rolnictwa, krzywoliniowego (rosnącego, potem malejącego) udziału sektora przemysłu, oraz stale rosnącego udziału sektora usług. Ale w badanych pracach nie stwierdza się *expressis verbis*, że zmiany te doprowadzą do istnienia w przyszłości do istnienia jedynie o tylko sektora, tzn. sektora usług. Ponadto brak jest teoretycznie podbudowanego zarysu granic owych zmian udziałów. W najbardziej interesującej kwestii nie sposób znaleźć dobrze uargumentowanych ocen granic zmniejszania się udziału sektorów rolnictwa i przemysłu ogółem, a w odniesieniu do sektora usług statystyki trójsektorowej niewiele mówi o przemianach strukturalnych, które by wskazywały nie tylko na wzrost udziału sektora usług ogółem, lecz także na zmiany udziału tych gałęzi sektora usług, które potocznie zalicza się do gałęzi o intensywnym wykorzystywaniu kapitału ludzkiego.

Z dokonanej wycieczki przegłędu literatury wynika, że w dorobku naukowym brak jest dotychczas kompleksowych badań zależności między inteligentnym rozwojem a sektorowymi przemianami struktur gospodarczych w wymiarze regionalnym. Zaproponowane podejście metodologiczne rozszerzy spektrum zastosowanych metod współczesnej ekonometrii, z uwagi na propozycję modyfikacji metod klasyfikacji zorientowanych na ujęcie dynamiczne. Wyniki badań uzyskane w projekcie pogłębienia i rozszerzenia wiedzy o wpływie i roli rozwoju inteligentnego na dynamikę procesów rozwojowych na szczeblu regionów w

przeźreni Unii Europejskiej oraz roli rozwoju inteligentnego jako determinanty sektorowych przemian strukturalnych. Identyfikacja wskazanych zale no ci mo e wspomaga planowanie strategiczne Unii Europejskiej, zwlaszcza w kontek cie realizacji strategicznych celow polityki regionalnej UE – Europa 2020.

Podj cie problemu wynika z **trzech zasadniczych przeslanek**:

- identyfikacji skali i kierunku sektorowych zmian strukturalnych w gospodarce jako obowi zku badawczego dla budowania cywilizacyjnego rozwoju globalnego i regionalnego
- oceny roli inteligentnego rozwoju w stymulowaniu sektorowych przemian struktur gospodarczych w wymiarze regionalnym,
- ocena celowo ci i skuteczno ci mo liwo ci wykorzystania analiz ekonomicznych i metod ekonometrycznych do identyfikacji zale no ci mi dzy inteligentnym rozwojem a zmianami strukturalnymi w sektorach gospodarki.

Pionierski charakter projektu

Koncepcja badawcza zawiera nowatorskie podej cie w dwuch zasadniczych aspektach. Po pierwsze realizacja celu badawczego pozwoli na identyfikacj zale no ci miedzy filarami inteligentnego rozwoju a przemianami sektorowymi w europejskiej przestrzeni regionalnej, co w dorobku naukowym nie ma jeszcze szerokiego i kompleksowego opracowania. Po drugie projekt wykorzystuje nowatorskie narz dzia badawcze do realizacji celu metodologicznego i poznawczego takie jak modele ekonometryczne i metody klasyfikacji wielowymiarowej. Ponadto koncepcja badawcza wpisuje si w ogolny trend dziala zarowno w sektorze gospodarki jak i nauki preferuj cy stymulacj nowatorskich rozwi za . Realizacja nowej koncepcji rozwoju regionalnego wymaga umiej tno ci dostosowania si gospodarek krajow i regionow, czy calych ukkladow gospodarczych jak UE, do zachodz ych w przestrzeni gospodarczej sektorowych zmian strukturalnych. W wielu teoriach rozwoju regionalnego, w tym np. w teorii polaryzacji sektorowej J.A. Schumpetera podkre la si znaczenie innowacji w nowo powstaj cych sektorach, ktore stopniowo przekladaj si na dalsze wzrosty. Koncepcja ta zaklada wi c wyst powanie okresu kumulacji bogactwa w zwi zku z pojawieniem si i rozwojem sektorow innowacji. Obserwacje zmian strukturalnych odzwierciedlone w koncepcjach trójsektorowych A. Fishera, C. Clarka i J. Fourastié wskazuj natomiast, e aktywno gospodarca przesuwana jest od sektora rolnictwa poprzez przemysl do uslug. Pomimo ró nych wyja nie tych procesow zasadne jest oczekiwanie, e sektory te b d mialy odmienny wplyw na poziom inteligentnego rozwoju w zale no ci od koncentracji biegunow rozwojowych. Naley podkre li e do tej pory malo jest bada obejmuj cych zmiany struktur takich kategorii jak PKB, inwestycje, rodki trwałe, zatrudnienie w uciu sektorowym na poziomie regionalnym (w tym w regionach UE szczebla NUTS 2), je li ju to w obr bie kraju, lub na zasadzie analiz porownawczych – dwuch lub kilku krajow.

Wyniki proponowanego projektu:

- wska na mo liwo ci i ograniczenia stosowania metod wspolczesnej ekonometrii do oceny zro nicowania rozwoju regionow w perspektywie koncepcji inteligentnego rozwoju i zmian strukturalnych w obr bie sektorow gospodarki, a tak e zale no ci mi dzy inteligentnym rozwojem a skal i kierunkiem tych zmian,
- pozwol na ocen , czy realne procesy zachodz ce w europejskiej przestrzeni regionalnej zorientowane s na tworzenie regionow kreatywnych, rozwój inteligentnej specjalizacji w regionach i podnoszenie potencjalu oraz popraw zdolno ci innowacyjnych regionow, w kontek cie zmian w sektorowych strukturach gospodarki, a tak e czy wpisuj si w realizacj teorii rozwoju regionalnego ujmuj cych zagadnienia sektorowe,
- mog pozwoli na uzupełnienie i rozwój wiedzy w zakresie metodyki badawczej, a w szczegolno ci bada opartych na terytorium (place-based approach) i wykorzystania jej w budowaniu strategii rozwoju Unii Europejskiej w wymiarze regionalnym.

Azymutem podj tych w projekcie bada b dzie wypracowanie metodologii pozwalaj cej na ocen zale no ci mi dzy inteligentnym rozwojem a sektorowymi zmianami struktur gospodarczych w wymiarze regionalnym, przy zalo eniu, e rozwój inteligentny implikuje zmiany na rzecz sektorow innowacyjnych, co buduje takie przewagi konkurencyjne regionow, ktore sprzyjaj poprawie wynikow i w konsekwencji wzrost gospodarczy. Wyniki projektu b d si wpisywa w obszar bada nad rozwojem cywilizacyjnym narodow poprzez pomiar inteligentnego rozwoju w wymiarze regionalnym i identyfikacj zale no ci mi dzy inteligentnym rozwojem a sektorowymi przemianami struktur gospodarczych.